

Rany, ktoré môžu byť oslávené

(a ako som sa ich mohla dotknúť – svedectvo lektora)

Duchovná obnova pre ľudí s traumou bola jednou s najsilnejších skúseností, aké som doposiaľ mala možnosť prežiť na Lukovom Dvore. Počiatočnú bázeň vystriedala bázeň omnoho väčšia; bázeň pred tým, že sa tu udialo niečo veľké, a my sme smeli byť svedkami tohto „zázraku“. Nie, nikto sa zázračne neuzdravil a žiadna rana nezmizla. Tváre poznačené utrpením však boli zázračne premenené a my sme mali tú milosť dotknúť sa v nich rán samotného Krista.

Častým následkom traumatických skúseností sú flashbacky a tie zvyčajne nie sú príjemné. Mne sa však počas duchovnej obnovy vynorilo hneď niekoľko mimoriadne silných pozitívnych spomienok typu „bázeň pred ranami predsa nezažívam prvýkrát“ (možno som len na ňu pozabudla).

Bola som vtedy na gymnáziu a mojím autobusom z času na čas zvykla cestovať aj skupinka ťažšie postihnutých dospelých s vychovateľkami. Pozerala som na ich znetvorené tváre a v srdci mi zneli slová „nemá podoby ani krásy aby naňho hľadeli... opovrhnutý a posledný z ľudí, muž bolesti, ktorý poznal utrpenie, pred akým si zakrývajú tvár...“ Veľmi silno som vnímala, že v týchto ranených je Ježiš a neraz mi pri tom šli slzy do očí. Rovnaký pocit som mala pri pohľade do očí ťažko chorých detí a pri starostlivosti o ich znetvorené telo v ústave, kam som chodila pomáhať počas štúdia na konzervatóriu. Pohľad do týchto očí ma postupne viedol k radikálnej zmene zamerania a k štúdiu psychológie.

Roky plynuli a prepojenie ľudských rán s Kristovými čiastočne prekryli starosti spojené so štúdiom, prvými pracovnými skúsenosťami i bolesti vlastného života. Nanovo som o nich začala uvažovať, keď mi do cesty začali vstupovať ľudia s traumou. Obete neznesiteľného až absurdného utrpenia otvárajú v tichom pozorovateli množstvo otázok. Prečo tento muž / žena? Ako mohli vlastní rodičia tak veľmi ublížiť vlastnému dieťaťu? Čím si to „zaslúžilo“? A čo devastačné zranenia v sexuálnej oblasti? Prečo majú niektorí bezstarostný život, kým život týchto ľudí bol kruto pošliapaný? Nie je to nespravodlivé? A kde je v tom všetkom Boh?

Stretnutie s traumou učí aj psychológa a terapeuta bázi a pokore pred utrpením, ktorému nikdy neporozumie. Nemôže použiť frázu „viem ako sa cítíš“, pretože bolesť človeka, ktorý sedí pred ním si nedokáže predstaviť a vo väčšine prípadov s ňou nemá osobnú skúsenosť. Ani pápež František nedáva lacnú odpoveď na otázku „prečo“, ale pripomína traumatizovaným bratom a sestrám, že „Boh plače s nimi“. Veď nosia na svojom tela také isté rany ako jeho syn.

Deň prvý. Účastníci sa zhromaždili v Dome Srdca Ježišovho. Mnohé oči hovoria o bolesti duše aj bez slov. Vždy ma fascinuje ako sa tieto anonymné tváre dokážu stať hlboko osobnými a jedinečnými počas niekoľkých dní. Už po prvotnom predstavení sa obavy prehlbujú. Snažíme sa hovoriť o mieste bezpečia a pravidlách, ktoré ho môžu pomôcť vytvoriť, a pritom cítim ako sa vlastná dôvera v bezpečnosť tohto miesta a kurzu znižuje. Čo môže spraviť toľká bolesť na jednom mieste? Neublížime niekomu? Je zjavné, že vo veľkom kruhu sedia mimoriadne krehké ľudské bytosti. Nebudú čakať príliš? A dokážem im vôbec niečo dať? A čo keď to vlastne nie je o nás? Od začiatku sa usilujeme zdôrazniť, že na tomto mieste nesľubujeme zázrak v podobe uzdravenia rán, ktorých dotyk môže v priebehu nasledujúcich dní dokonca bolieť. Jedno je isté, každá rana je tu prijatá a za žiadnu sa netreba hanbiť.

Deň druhý. Od rána sme vykročili na cestu poznávania vlastného príbehu, ale aj nádeje v utrpení. Dotýkame sa tiež dôsledkov traumy na telo i dušu a nacvičujeme jednoduché techniky na úľavu od

bolesti, ktoré sú súčasťou krabičky prvej pomoci. Súčasne začínajú osobné rozhovory. Do dverí hovorne vstupuje mučený a ukrižovaný Ježiš v mnohotvárnej podobe. Veľmi to bolí, na niektoré rany sa hľadí ťažko a niektoré vháňajú slzy do očí obom zúčastneným. V duchu ďakujem za dôveru a odvahu každého účastníka, cez ktorého som dostala milosť dotknúť sa oslávených rán Božieho Syna. Večer spájame vlastnú krížovú cestu s modlitbou na nitrianskej Kalvárii. Práve z jej vrcholu a spod kríža je možné získať jedinečný nadhľad na vlastné utrpenie, ako aj veľkonočnú nádej na vzkriesenie, ktorá sa rodí pri zapečatenom hrobe.

Deň tretí. Týždeň pred duchovnou obnovou a v čase plánovania programu som si prelistovala liturgické čítania nasledujúcich dní. Vedela som, že utorok pri rannej svätej omši bude evanjelium o búrke na mori, tak blízke prežívaniu ľudí s traumou. V duchu som si pomyslela, že by v tento deň mohla prísť poriadna búrka, aby tak podčiarkla význam týchto slov. A ona prišla... Nad ránom ma prebudili blesky a hustý dážď. Témou tretieho dňa bolo „tu a teraz“, ktoré môže byť pre trpiaceho človeka situáciou neutíchajúcej búrky, počas ktorej Kristus spí a jeho blízkosť či zásah tak veľmi chýba. V tento deň sa dotýkame aj duchovných rán, zranení zo strany cirkvi a jej predstaviteľov, a súčasne pomenovávame bolesti, ktoré traumatizovaným môže prinášať samotný duchovný život, vrátane požiadavky na okamžité odpustenie. Je to mimoriadne oslobodzujúce, rovnako ako slová odprosenia za spolubratov zo strany kňaza. Stretnutia s ranami a ich nositeľmi sú ešte silnejšie ako počas uplynulých dní. Smrť, ublíženie od najbližších i tých, ktorí mal byť zdrojom pomoci a útechy, kumulácia telesnej, duchovnej i duševnej bolesti na jednom mieste. Rozhovory boli mimoriadne vzácne. Okrem ošetrovania rán sa účastníci osmeľujú prejaviť hnev i bolesť.

Program tretieho dňa je zakončený adoráciou, ktorá sa neočakávane stala akýmsi osobným vrcholom duchovnej obnovy. Prichádzam na ňu unavená, s túžbou, aby to hlavne „nebolo dlhé“. Nečakala som nič mimoriadne, nechcela som aby to bolo „príliš emočné“. Kľáčala som vzadu a preto som nevidela na oltár ani na vystavenú Sviatosť. A vtedy to prišlo. Ľudia prichádzajú dopredu, nesúc predmety, znázorňujúce ich rany a utrpenie. Zrazu som mimoriadne silno vnímala Božiu blízkosť. Hľadiac na každého jedného človeka, ktorého príbeh už pre mňa vďaka rozhovorom nebol neznámym som znova a znova prežívala skutočnosť, že „toto je predsa trpiaci Ježiš“, aj táto žena či tamten muž. Aj tieto rany sú jeho aj tamtie. A cez tieto oči s premeneným pohľadom sa na mňa pozerá. Cítila som sa nesmerne obdarovaná – paradoxne – ranami a s úctou som „adorovala“ Krista, prítomného v ich nositeľoch.

Deň štvrtý je zameraný na budúcnosť. Účastníci ju modelujú z hliny. Nie je dôležitá kvalita výtvoru, ale presvedčenie, že budúcnosť a nádej majú, hoci aj s ranami. Ako poznamenala jedna s účastníčok „Boh ma možno uzdravuje práve tým, že ma neuzdravuje“. Dotyk rán je mystickou skúsenosťou, a preto sa trpiaci stávajú darom pre nás i pre celú cirkev. Pápež na inom mieste pripomína, že „súciť je jazykom Boha“. A my môžeme práve vďaka zraneným a traumatizovaným trénovať nebeskú konverzáciu už tu na zemi.

Boh nie Bohom zážitku, ale rán. A o tom bola aj duchovná obnova. Som vďačná, že som sa ich mohla dotknúť nehodnými rukami, a že okrem účastníkov počas týchto dní premieňali i mňa, ako aj pohľad na vlastné psychologické povolanie. Som si vedomá, že na tejto ceste nás i teraz sprevádza páter Jozef, aj vďaka tomu, že vo večnosti môže hľadiť na oslávené Kristove rany bezprostredne a súčasne komunikovať jazykom, v ktorom dosiahol vysokú úroveň už počas pozemského života.